

1950 Seçimleri, Bugünkü Türkiye'nin Giriş Kapısıdır

Ahmet Efendioğlu

Değerli okurlarım;

Cumhuriyetimizin kuruluşundan 1950 yılına kadar geçen dönemde ülkemizin idaresi tek partinin elindedir.

Tek partili rejimlerde, rejimin doğası gereği bütün kadrolar iktidarı elinde bulunduran siyasi partinin mensupları ile doldurulur. Bizde de öyle olmuştur. Zaten başka bir parti olmadığından başka partili de yoktur o dönemde. Başka bir ifadeyle ülke idaresindeki siyasi kadrolar ve bürokratların tamamı Cumhuriyet Halk Partisi'nin mensuplarından oluşmaktaydı.

Özellikle 1940 – 1950 yılları arasında Cumhuriyet Halk Partisi döneminde halkımız her alanda büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Bugünlere ait pek çok tarihi ve sosyolojik belge ve kitap olmasına rağmen, ben sadece o dönemlerde yaşayan halkın belleğinde yer eden ve belki de 1950 demokrasisinin önünü açan bazı hususlardan bahsetmek istiyorum.

1940-1950 yılları arasında tek parti iktidarının memurlara verdiği yetkinin de tahakküme uzanan uygulamaları sonucu halkta büyük bir tedirginlik oluşmuştur. Vatandaşlar yavaş yavaş yüksek sesli eleştiriler yapmaya başlamışlar, yakınmalar çoğalmıştır. Halk artık CHP'li kadrolara iltifat etmemeye, toplantılara gitmemeye başlar. Bir nevi halkta sessiz boykot denilecek hareketler başlamış olur. Bu dönemde vatandaşın dini hassasiyetlerini konuşmasına ve yaşamasına engel olunması ise bardağı adeta taşıran son damla olmuştur.

O zamanlar henüz CHP kadrolarında bulunan Celal Bayar, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes gibi politikacılar, halktaki iktidar partisine karşı olan bu tavrı sezerler ve CHP'den ayrılarak 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'yi kurarlar. CHP'den ayrılmalar ve Demokrat Parti'nin kurulması CHP'de fazla endişe oluşturmaz. Zira bürokrasinin üst kademelerinden mahalle muhtarlarına kadar bütün kadrolar onlar tarafından tayin edilmiş ve onların talimatıyla iş görmektedir. Yani iktidarın elinde büyük bir memur zırhı vardır. Ama, öte taraftan otoriter idareden bıkan halk, düşüncelerini dile getirmek için daha fazla demokrasi ve daha fazla söz hakkı ister. Kahvehanelerde, köy odalarında bu istek dillendirilmeye başlanır. Halktaki bu istek ve hareketlilik Celal Bayar ve Adnan Menderes'in işini kolaylaştırır. Ama, 1946 yılında yapılan seçim "açık oy gizli sayım" olunca Demokrat Parti azınlıkta kalır, seçimi yine CHP kazanır. 1946 seçimlerinden dört yıl sonra 1950 genel seçimleri yaklaşmaktadır. Siyaset hızlanır. Bayar, Menderes ve arkadaşları kasaba kasaba, köy köy dolaşıp halkın istek ve taleplerine uygun vaatlerde bulunurlar. CHP hükümeti de anayasa gereği seçim hazırlıklarını yapar ve ülkeyi 14 Mayıs 1950 tarihinde seçimlere götürme iradesini gösterir. Böylece halkın arzusu gerçekleşmiş 14 Mayıs 1950 tarihi ufukta belirmiştir.

Demokrasilerin en önemli özelliklerinden biri olan "gizli oy, açık tasnif" yönteminin ilk kez uygulandığı 1950 seçimleri, Türkiye tarihinin ilk demokratik seçimi olarak kabul edilir.

1950 seçimlerinde oyların yaklaşık yüzde 55'ini alan Demokrat Parti, kazandığı 416 milletvekilliğiyle TBMM'deki sandalye sayısının yaklaşık yüzde 85'ini elde eder. Bu seçimlerle Cumhuriyet Halk Partisi'nin 27 yıllık iktidarı da sona erer. 1950 seçimleri bize şunu göstermiştir ki, Türk milleti; karakter yapısı gereği baskıyı, tahakkümü kaldırmayan bir millettir.

1940 – 1950 yılları arasında Anadolu insanına tek parti rejiminin verdiği eziyet ve sıkıntı o kadar ileri boyuta varmış olmalı ki, o gün bu eziyetler Anadolu insanının genetik yapısına işlediği için o günden bugüne gelen nesiller; genetik hatırlatmanın bir özelliği olsa gerek o dönemin iktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin devamı olan partilere o tarihten sonra kendi

ihthiyarları ile tek başına iktidar şansı tanımamışlardır. Bu partiler ya ihtilallerle, ya da koalisyonlarla iktidara gelmişlerdir. Yani vatandaşımız kendi iradesi ile bu partileri iktidara getirmemiştir. Son söz olarak diyebiliriz ki; 1950 seçimleri, her konuda ve her bakımdan tarihin şahitliğinde bugünkü hür, demokrat ve bağımsız Türkiye'nin giriş kapısı olmuştur.

Sağlıcakla kalın.